

Yazı Dili

Konuşma dili kendiliğinden husûle geldiği halde yazı dili her lisanda behemehâl bir îcâda tevakkuf etmiştir. Evvelkisi hiç hissedilmeden öğrenildiği halde ikincisi bir ilim gibi tahsîle mütevakıftır. Yazı dilinin bu ehemmiyeti dolayısıyladır ki eski Firenk milletleri yazının menşe'ini ilâhî bir ilhâma atfetmişlerdir. 'İbrânîler, eski Mısırlılar, eski Yunânîler hep bu i'tikatta bulunmuşlardır.

Yazının îcâdı karşısında bulunan ilk insanlar onun fâ'idesine ve yapacağı hizmetlere hayran olmaktan ziyade yazıdan ürkmüşlerdir. Çünkü onda hem iyilik, hem de kötülük yapabilecek bir sihir kudreti görmüşlerdir. Bu zihniyet hâlâ ümmî olan halkta aynen ber-devamdır. Halkın mektebe karşı duyduğu tevahhuşun kökleri hep yazı korkusundadır. Medresenin tereddî devresinde zâhir olan mektep husûmeti de dolayısıyla aynı âmilin te'sirinden ileri gelmiştir. Sihirden neş'et eden ilimde aynı tevahhuşle karşılanmıştır.

Fi'l-hakîka yazının ilk isti'mâli, yarı sihrî 'ameliyyelerde olmuştur. Nüshalardan el-ân beklenen kerâmetler bu ilk 'an'anenin artıklarından başka birşey değildir. Yazının bir nev'i sihir sanılması uzun bir müddet devam etmiştir. Bir ismi ağaç kabuğuna veya deriye yazmak o kimseyi yed-i ihtiyârına geçirmek demektir. Bu sûretle ele geçirilen kimseye her türlü iyilik ve kötülük yapılabilirdi. Bu i'tibarla ilk muharrirler sihirkâr olarak tanılmışlardır. Yazının bu mistik telakkîsi dikkat edilirse onun fi'l-hakîka ifade ettiği mefhumları tespit ve bu sayede bunları istenildiği tarzda terkîb edebilmek vazifesinin remzi ve mübhem bir sûrette ifadesinden başka bir şey değildir. Muharrir ve mü'elliflerden el-ân hiç tevahhuş edilmediğini söyleyebilir miyiz? Bunlar isterlerse akı kara, karayı da ak yapamazlar mı? Matbû'âtın halk ve hükûmetler nazarında geçirdiği telakkîler hep tevahhuş ile teveccüh arasında ihtizâz etmemiş midir?

Bir çok akvâm 'indinde yazı ile tâli' [talih] birbirinden ayrılmış değildir. Selter [Keltler] ve Cermenler 'indinde yazı bir sırdır ve sihrin amelî bir manzûmesidir. Diğer birçok lisanlarda olduğu gibi Türkçede de yazı, hem tâli', hem de tahrîrî lisan demektir. Nitekim Yunus Emre'nin

Kıl gibi köprü yaparsın geç diyü

Yazıgından sen seni gel seç diyü

mısrâ'ındaki "yazıg" kelimesi ile "yazı" kelimesi aynı â'iledendir. "Yazım böyle imiş" dediğimiz zaman, meçhûl ve esrarlı bir tâli'mizi kastetmiyor muyuz? Yazı, sihrî seciyyesini kaybettikten sonra korku ve hürmet ile hâlelenmiştir. Bu hisledir ki bütün kitaplar ve bilhassa dînî kitaplar ve kanun kitapları uzun zamanlar ruhlarda korku ve hürmet hisleri uyandırmıştır. Sözden ziyade yazıya inanmak hâlâ mer'î olmuyor mu? "Levh-i Mahfûz"a verilen ehemmiyet ve i'tikat ne kadar kuvvetlidir. Fi'l-hakîka "söz torbaya girmez" demekle yazının daha muhterem olduğunu dolayısıyla ifade etmiyor muyuz? Bir insan sözüyle bağlanmaz; fakat yazısıyla kendi kendini bağlar. Binâ'en 'aleyh ilk insanların yazıda hissettikleri sihirkâr bağlama, yed-i teshîre alma kâbiliyeti boş bir idrak değil, yalnız mistik bir idraktır. Yazının insanı bağlayıcı olduğunu bugünde teslîm ediyoruz. Yalnız bunda sihri bir hassa görmüyoruz. Ma'a mâ fih edebî yazıların ruhlar üzerinde yaptığını bî-payân ve nâme'mul te'sirlere bakar ve bunların esbâbını isbât edemediğimizi düşünürsek yazının mistik telakkîsinin tamamen kaybolmuş sayılmasından henüz pek uzağız.

Yazı dilin öteden beri konuşma diliyle tamamen kaynaşıp yek vücûd olmadığı gerek hâl ve gerek mâzîde vuzûh ile görülmektedir. Bunun psikolojik sebebi yazı dilinin bizi başkalarına bağlamasından ileri gelmektedir. Kendisini kendi eliyle bağlayacak bir insan, tabî'atıyla çok ihtiyatlı, çok sanat ve maharetli yazmak mecbûriyetindedir. Kalemi eline alan bir insan artık konuşur gibi yazamaz olur. Konuşma ile ne kadar çok olsa yine mahdud kimselere hitâb edilir. Hâlbuki yazının kâri'lerine hiçbir hadd ta'yîn edilemez; hatta hıfz edilebildiği takdirde kâri'leri milyarlara baliğ olabilir. Şu halde söz söylerken uzun bir istikbâli düşünmeye, nâ-mahdud zihniyetleri nazar-ı dikkate almaktan âzâdeyiz. Hâlbuki yazıda tasavvurun fevkinde bir takım kayıtlarla mukayyetiz. Burada intihâb edeceğimiz kelimeler, fikirler, hisler, hayallerin mümkün olduğu kadar ma'serî ve müsterek olması lazımdır. Konuşma lisânı bi'n-nisbe çok ferdîdir. Yazı lisânı ise tamamen içtimâ'î ve hatta beşerî olmaya mecburdur.

Bütün beşeriyete hitâb eden dinlerin kitaplarında görülen mistik derecede müphem ve çok umûmî hitâbelerin sır ve hikmetini bunların ebediyete hitâb etmek isteyen vazifelerinde aramak lazımdır. Binâ'en 'aleyh bunların Rab, dalâlet, Rahman, Rahim, sırât-ı müstakim, hidâyet, felah, necat, salah, nirvana ve ilh.. [ilâ âhirihi] gibi en mücerret ve en umûmî mefhumlarla ifade-i meramda bulunmalarından daha zarûrî ne olabilir?

Yazı dili sihrî bir menşe'den geldiği için tabî'atıyla konuşma dilinden ayrı bir sıfat gibi yaşamış ve arz ettiğim rûhî ve içtimâ'î sebepler onun bu hususiyetini idâme ettirmiştir. Bunların birbirlerine tamamen kaynaşıp tek bir dil olduğu görülmemiştir. Hiç kimse konuştuğu gibi yazmamış, başkaları gibi veya kendi tarzında yazmıştır.

Vâkı'â yazı dilleri arasında konuşma diline daha yakın, daha uzak ve çok uzak olanlar varsa da hepsi de yine yazı dilidirler. Yazı dili üzerinde çalışmamış, yemeni/yümî muharrir (?) okumamış kimseler konuşma dillerinin mükemmeliyetine rağmen kalemi ellerine aldıkları zaman duraklamaya başlarlar. Konuşma dilleri hiç de fevkalade olmayan nice kimseler vardır ki yazı dilleri emsalsizdir. Son senelerde yazı dilinin konuşma diline tamamen kalb olacağına zâhib olan gençlik okumayı unutarak konuşmak sevdasına tutuldu. Lâ'übâlî, saygısız, tatsız lafazanlıklar muharrirlik sırasına geçti. Ne kadar müste'it gençler lafazanlığı yazı dili zannederek isti'datlarını az zamanda tereddiye götürüyorlar. Yazının sır ve füsûnunu kaldırmakla gevezeliği şımartmaktan fazla bir şey yapmış olmuyoruz. Yazı ile kendi baht ve tâli'mizi tesbît ettiğimizi unutmamalıyım.

Hayat, 1. cild, 2. sayı, sayfa 26, Ankara, 1 Teşrîn-i Sâni 1926

Mustafa Şekib

Hazırlayan: Faruk Can Yumuşak

Editör: Emir Çakır

Link

https://isamveri.org/pdfosm/D00578/1926_2/1926_2_SEKIPM.pdf